

אישיות – הנרייטה סאלד (1860-1945)

נולדה בארצות-הברית, ומגיל צעיר התבלטה ביכולותיה האינטלקטואליות. אביה שהיה רב קהילה, דאג שהיא תרכוש השכלה כללית ויהודית. הייתה התלמידה הראשונה בבית המדרש לרבנים של התנועה הקונסרבטיבית (על תנאי, כמובן, שלא תוסמך לרבנות). כמו כן הייתה מזכירת המערכת של "החברה היהודית להוצאה לאור", ועסקה בכתיבה, בעריכה ובתרגום. בשנות השמונים של המאה ה-19 הקימה בית ספר ערב למהגרים יהודים שהגיעו לארצות-הברית ממזרח אירופה, עובדה שסייעה להם להיקלט בארצות-הברית. ביקרה לראשונה בישראל בשנת 1909. בביקורה הזדעזעה מהתנאים הקשים, מהעוני ומהזוהמה ששררו בארץ. בעקבות ביקורה הקימה את "הדסה - הסתדרות הנשים הציונית בארצות הברית", והייתה נשיאת הארגון שנועד לסייע ליישוב היהודי ולמפעל הציוני בארץ ישראל. בשנת 1920 עלתה ארצה, וניהלה את הפעילות הרפואית ואת שירותי הרווחה של "הדסה". היא הקימה את בית הספר הראשון לאחיות בארץ, את המרפאות הציבוריות, בכל רחבי הארץ, שהיו התשתית למערכת הרפואית בישראל ואת בית הספר הראשון לעבודה סוציאלית. משנת 1927 ניהלה את מחלקת החינוך והבריאות בהנהלה הציונית, ואחר כך ניהלה את פעולות העזרה הסוציאלית מטעם הוועד הלאומי. משנת 1933 עמדה בראש "עליית הנוער", ארגון שהעלה לארץ בני נוער שנמלטו מן הנאצים, קלט אותם בארץ, וחינך אותם בקיבוצים, בכפרי נוער ובפנימינות. הנרייטה סאלד זכתה לכינוי "אם היישוב". כהוקרה לפעילותה הענפה נקבע "יום האם" ב-ל"ג שבט, הוא יום הולדתה. סאלד פיתחה תפישה רוחנית של הציונות, שדגלה באהבה למורשת התרבות היהודית, ולפיה ייעודה ההיסטורי של הציונות הוא - איחוד העם היהודי עם היהדות. היא טענה שהעם היהודי עומד בפני קרע פנימי, ושיש להתמודד עם סכנה זו באמצעות חידוש ושחזור השיטה התלמודית בדרכים חדשות. לשם כך על הציונות להדגיש את ההתחדשות היהודית, ולטפח את התפקיד היצירתי שממלאת הקהילה היהודית בארץ ישראל. סאלד האמינה בלהט שהציונות היא הדרך היחידה להגן על המשמעות המוסרית של חיי הדת, ועל הרמה המוסרית, הרוחנית והאינטלקטואלית של העם היהודי. היא ראתה את התרומה העתידית של ארץ ישראל לא רק לאלה שיבחרו לחיות בה, אלא גם לאלה שיחיו מחוצה לה בארצות של רווחה וחירות. גם הם יקבלו השארה והעשרה רוחנית מהמרכז שיתבסס על מסורת יהודית ועל האידיאל של אחרית הימים. הונצחה בשמות אתרים ורחובות רבים בארץ, הייתה ספינת מעפילים בשמה, יש בול שדמותה מופיעה עליו, כמו כן דמותה הייתה בעבר על שטר של 5 לירות.

בחיבת המשפחה הפרטי שלנו כאשר "ילדי טהרן" שעליהם נמנה סבא מיכאל הגיעו לארץ למוסד "אהבה" בקרית ביאליק, הנרייטה סאלד קידמה את פניהם וקיבלה אותם, וכאשר רצו להפריד בין מיכאל ואחיו ולשלוח אותם למקומות שונות, סבא מיכאל התעמת עם הנרייטה סאלד ושכנע אותה להישלח יחד עם אחיו למקווה ישראל, פרטים נוספים ניתן לקרוא בפרק בספרו של מיכאל על ההגעה לארץ [בקיטור הבא](#). [הרחבה למתעניינים](#).

מושג – איסרו-חג

מונח זה משמש כיום ככינוי ליום שאחרי כל אחד משלושת הרגלים: פסח, שבועות וסוכות. המונח ניטל מן התנ"ך, אך שינה את משמעותו. כך כתוב במזמור קיח בתהלים, מזמור הנכלל בפרקי תפילת ההלל: "בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם ה', בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית ה'. אֵל ה' וַיֵּאָר לָנוּ, אִסְרוּ חַג בְּעֵבְתֵיכֶם עַד קְרֹנוֹת הַמִּזְבֵּחַ" (פסוק כז). ההקשר הוא כנראה ברכה שמברכים הכוהנים שבבית המקדש את עולי הרגלים, המביאים את קורבנותיהם. "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח" פירושו 'קשרו את קורבן החג בחבלים, והביאו אותו אל קרנות המזבח'. [הרחבה למתעניינים](#)

מילה/ביטוי בעברית – קיטון וקיתון

שתי המילים מקורן ביוונית. המילה **קיטון** פירושה הוא חדר שינה. אך בעברית של ימינו משמעות של חדרון קטן, חדר שינה זעיר – כנראה גם בגלל הדמיון למילה "קטן". לעומת זאת **קיתון** הינו כלי יפה ומעוטר, שבאתונה היה משמש לשתייה. גם קיתונות יוקרתיים ומעוטרים ששימשו להחזקת שמן או בשמים. בספרטה, לעומת זאת, השתמשו בקיתונות פשוטים ולא מעוטרים כמימיות לחיילים. היתרון של הקיתון ככלי שתיה לחיילים הוא בכך ששוליו מסתירים את תוכנו, הלא אסתטי לעיתים, ומאפשרים לסנן מתוכו את הלכלוך. [הרחבה למתעניינים](#)

מונח טכנולוגי – גאדג'ט (ובעברית חפיץ)

זהו מוצר בעל תפקיד מסויים המבוסס על חידוש או פטנט טכנולוגי. אלו יכולים להיות צעצועים או עזרים המתווספים למכשירים מוכרים ומרחיב את מגוון פעולותיהם. מרבית הגאדג'טים הם מוצרי אלקטרוניקה שונים. [הרחבה למתעניינים](#)

בברכת "אם לא תשאל איך תדע"

אבא

[הצטרפות / הסרה מרשימת התפוצה של מרחיב הדעת](#)
[לקריאת גיליונות קודמים באתר שלי](#)